

Anton Tšehov

LOKKI

KANSALLISTEATTERI

TEHTÄVIÄ NÄYTELMÄSTÄ LOKKI

Tehtävät on laatinut Tikkurilan lukion äidinkielen ja kirjallisuuden lehtori Satu Kiiskinen.

ESITYKSEN KATSOMISEN TAUSTAKSI

1. Pohdi näkemiäsi teatteriesityksiä ja elokuvia. Tuleeko mieleesi sellaisia, joissa esitystapa tai esityksen muoto on kiinnittänyt huomiosi?
2. Pohdi, millaisia musiikkia, elokuvakerrontaa tai teatteria uudistavia lauluja, elokuvia tai esityksiä olet kuullut tai nähnyt? Mistä vaikutelma uudesta tai avatgardisesta syntyy?

VOIT LUKEA WIKIPEDIASTA ESITTELYN AVANTGARDESTA <https://fi.wikipedia.org/wiki/Avantgarde->

3. Perehdy Lokin esittelytekstiin Kansallisteatterin www-sivuilla.
<https://kansallisteatteri.fi/esitys/lokki/>
Millaisia asioita näytelmästä ja ohjauksesta nostetaan esille?
4. Kuunnelkaa ohjaaja Anne Rautiaisen ja professori Pekka Pesosen keskustelu Kansallisteatterin Lavaklubilla 17.9.2019
<https://www.facebook.com/Kansallisteatteri/videos/693718507810122/>
Miten Anne Rautiainen kuvaa ohjauksellista lähtökohtaansa?
Mitä muuta Lokin maailmasta selviää keskustelussa?
Mitä odotuksia keskustelu herättää?

Jos ennätätte lukea näytelmän, niin voitte tehdä tehtävät 1-5 ennen esityksen katsomista, muussa tapauksessa voitte tehdä ne esityksen katsomisen jälkeen.

1.
  - a) Piirrä kartta teoksen henkilöiden välisistä suhteista ja perhesuhteista. Kuka on kenenkin vanhempi? Kuka on ihastunut kehenkin? Ketkä ovat naimisissa keskenään?
  - b) Pohdi, millaiset seikat vaikuttavat siihen, että useimmat hahmot ovat rakkaudessaan onnettomia.
2. **Näytelmän tapahtumat sijoittuvat maaseudulle.**
  - a) Millaista on teoksessa kuvattu maalaiselämä? Millaisia ammatteja maalla asuvat edustavat? Miten maaseutu eroaa kaupunkielämästä?
  - b) Osa hahmoista kuvaa kaupunkia käytyään / asuttuaan siellä. Millaisia asioita heille kaupungissa tapahtuu? Millainen vaikutelma syntyy kaupungista?
3. Näytelmän hahmot ovat eri-ikäisiä. Millaisia asioita näytelmässä liitetään nuoruuteen ja vanhuuteen?
4. Tee tapahtumajana näytelmän juonen kulusta. Merkitse janalle näytösjako. Mikä on näytelmän keskeinen käänne eli kohta, joka vaikuttaa tapahtumien suuntaan niin, että loppuratkaisu on mahdollinen?
5. Mihin kaikkeen lokki liittyy näytelmässä? Poimi kaikki kohdat, joissa lokki mainitaan. Pohdi kuinka toteuttaisit lokkiin liittyvät kohtaukset näyttämöllä.

ESITYKSEN NÄHTYÄSI

1. Tarkastele näytelmän aloituksen parenteesia (näyttämöohjetta) ja ensimmäisiä repliikkejä. Millaisia eroja ja yhtäläisyyksiä on näytelmän ja esityksen aloituksissa?

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS

Osa Sorinin maatilaan kuuluvaa puistoa. Leveä lehtikuja johtaa puiston päähän järven rannalle, missä on kotinäyttämöä varten tilapäisesti kyhätty lava, niin että järveä ei näy ollenkaan. Lavan oikealla ja vasemmalla puolella on pensaikkoa. Muutamia tuoleja, pieni pöytä.

Aurinko on juuri laskenut. Näyttämöllä, suljetun esiripun takana, on Jakov ja muita työmiehiä; kuuluu yskintää ja kolinaa. Maša ja Medvedenko tulevat vasemmalta, he palaavat kävelyltä.

Medvedenko: Miksi te käytte aina mustissa?

Maša: Tämä on surupuku. Suren omaa elämääni. Olen onneton.

Medvedenko: Miksi niin? (Vaipuu mietteisiinsä.) En käsitä...Te olette terve, teidän isänne ei kylläkään ole rikas, mutta tulee hyvin toimeen. Minun elämäni on paljon vaikeampaa kuin teidän. Minä saan kaksikymmentäkolme ruplaa kuussa, siitä menee osa vielä eläkkeeseen, enkä minä sittenkään käy surupuvussa.

2. Tšehovin näytelmän sisällä on pieni näytelmä tai esitys, kun Nina esittää Treplevin kirjoittaman ja ohjaaman esityksen.
  - a. Tarkastele Ninan repliikkiä ja siihen liittyviä parenteseja. Millainen maailma Ninan repliikissä luodaan ja millaisin kielellisin keinoin? Mistä Treplevin esitys mielestäsi kertoo?
  - b. Pohdi, miten toteuttaisit esityksen esityksessä. Missä Nina olisi? Kuinka yleisö sijoittuisi?
  - c. Treplev kaipaa taiteeseen ja teatteriin uusia muotoja. Pohdi, näkyvätkö hänen ajatuksensa hänen tekstissään.
  - d. Miten Treplevin esitys on toteutettu Anne Rautiaisen ohjaamassa Lokissa? Analysoi Treplevin esityksen lavasteiden merkitystä.

Esirippu nousee. Näkyviin tulee järvi. Kuu taivaanrannan yläpuolella kuvastuu veteen; isolla kivellä istuu Nina Zaretšnaja valkeassa puvussa.

Nina: Ihmiset, leijonat, kotkat ja peltokanat. Peurat, hanhet, hämähäkit, vedessä eläneet äänettömät kalat, meritähdet ja ne, joita ei silmin voinut nähdä, sanalla sanoen kaikki elämät, kaikki elämät, kaikki elämät ovat suorittaneet surullisen kierroksensa ja sammuneet...Tuhansiin vuosisatoihin maa ei ole nähnyt pinnallaan ainoatakaan elävää olentoa, ja tuo kuuparka tuolla sytyttää turhaan lyhtynsä. Niityillä eivät enää herää unestaan huutavat kurjet eikä turilaiden pörinää kuulu lehmuslehdossa. Kylmää, kylmää. Tyhjää, tyhjää, tyhjää. Kauheata, kauheata, kauheata. (Hiljaisuus.) Elävien olentojen ruumiit ovat hajonneet tomuun ja ikuisen aine on muuttanut ne kiviksi, vedeksi, pilviksi, ja kaikkien niiden sielut ovat sulautuneet yhteen. Yleinen maailman sielu, se olen minä - minä...Minussa on sekä Aleksanteri Suuren että Caesarin sielu, samoin Shakespearen ja Napoleonin ja minkä tahansa iilimadon. Ihmisen tajunta on minussa sulautunut eläinten vaistoihin, ja minä muistan kaiken, kaiken, kaiken, ja jokaisen minä elän uudelleen omassa itsessäni.

Virvatulia näkyy.

Arkadina (hiljaa): Se on jotakin dekatenttista.

Treplev (rukoilevasti ja nuhtelevasti): Äiti!

Nina: Minä olen yksin. Kerran sadassa vuodessa minä avaan suuni puhuakseni, ja minun ääneni kaikuu tässä erämaassa alakuloisesti eikä kukaan kuule... Ette tekään, kelmeät valot kuule minua... Aamuyöstä teidät synnyttää mutainen suo, ja te harhaillette aamuruskoon saakka, mutta vailla ajatusta, vailla tahtoa, vailla elämän värettä. Peläten, että teissä voisi syntyä elämää, ikuisen aineen isä, paholainen, suorittaa teissä, kuten kivissä ja vedessä, joka hetki atomien vaihdon, ja te muututte lakkaamatta. Kaikkeudessa säilyy pysyvänä ja muuttumattomana vain henki. (Hiljaisuus.) Niin kuin syvään, tyhjään kaivoon heitetty vanki minä en tiedä, missä olen ja mikä minua odottaa. Olen vain selvillä siitä, että sitkeässä, julmassa taistelussa paholaista, aineellisten voimien alkujuurta vastaan minun on suotu voittoa, ja sen jälkeen aine ja henki sulavat ihanassa sopusoinnussa toisiinsa ja alkaa maailmantahdon valtakunta. Mutta tämä tapahtuu vasta sitten kun vuosituhansien pitkän, pitkän sarjan jälkeen sekä kuu että kirkas Sirius ja maa ovat vähitellen muuttuneet tuhaksi... ja siihen saakka on vain kauhua, kauhua... (Hiljaisuus. Järven taustalla näkyy kaksi punaista pistettä.) Nyt minun mahtava vastustajani paholainen lähestyy. Minä näen hänen kauheat, purppuranpunaiset silmänsä...

Arkadina: Rikin hajua. Kuuluuko se asiaan?

Treplev: Kuuluu.

Arkadina (nauraa): Ai niin, se on efekti.

Treplev: Äiti!

Nina: Hänen on ikävä, kun ihminen on poissa...

Polina Andrejevna (Dornille): Te olette ottanut hatun päästänne. Pankaa se takaisin, muuten vilustutte.

Arkadina: Tohtori otti hatun päästään ikuisen aineen isän, paholaisen edessä.

Treplev (vimmastuen, kovalla äänellä): Näytelmä on päättynyt. Riittää! Esirippu!

3. Lokki-esityksessä on paljon kohtauksia, joissa hahmot fyysisen liikkeen avulla ilmaisevat välisiään suhteita. Pohdi näkemiäsi kohtauksia ja sitä, mitä ne tuovat esille henkilöiden välisistä suhteista.

Keskustelkaa, mitä kaikkea tanssin ja liikkeen avulla tuodaan esille.

4. Analysoi lavastusta:
Millaisen maailman lavastus luo? Mistä elementeistä lavastus koostuu?
Mihin kaikkeen tikkaita käytetään? Millaisia merkityksiä voisi olla vinoilla tuoleilla?
Entä hiukan "vajonneena" sijaitsevalla pianolla?
Millaisia merkityksiä voisi olla suolakide/hiekkasuihkulla, jota esityksessä käytetään?
5. Lokki-esityksessä on paljon musiikkia.
Miten sitä käytetään? Ota selvää espanjankielisten laulujen taustoista ja pohdi niiden valinnan merkitystä. Millaisia tunnelmia musiikki luo kohtauksiin?
6. Valitse yksi hahmo, ja pohdi, millaisilla keinoilla näyttelijä luo hahmoa katsojille eläväksi. Millainen kuva hahmosta muodostuu? Millaisia fyysisiä keinoja näyttelijä käyttää?

7. Näytelmä on ilmestynyt ennen Venäjän vallankumousta aikana, jolloin aristokratian elämäntapa oli jo katoamassa; vanha maailma oli tuhoutumassa ja uusi syntymässä. Miten tämä näkyy näytelmässä?
8. Keskustelkaa esityksen tunnelmasta ja pohtikaa, mikä voisi olla Lokki-esityksen pääväite. Mihin ajatukseen näyttämöllä nähty tulkinta näytelmästä kiteytyisi?

LISÄTEHTÄVÄ

Etsi kaksi esityksen arviota (esim. HS ja jokin blogi).

Millaisia asioita kriitikko on nostanut esiin?

Millainen sävy arviossa on?